

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Мито як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня
IV курсу, ММБ-19-1 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітня програма «Менеджмент митної
справи»

Вербицької Ольги
Василівни

Науковий керівник

Микитенко Т.В, к.е.н.,
доцент

Гарант освітньої програми

Микитенко Т.В, к.е.н.,
доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства
протокол від «14» 05 2023_ № 14

Завідувач кафедри

підпис

Гребельник Олександр
Петрович, д.е.н., професор
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий
ступінь, вчене звання

Ірпінь 2023

Реєстрація №

5

12.06.2013

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту, на
доопрацювання)

(дата)

(підпис, прізвище, ініціали)

Результат захисту

80 (оцінка) 14.06.2013

(оцінка)

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

А.В. Дедюхін

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

О.В. Зубович

(ініціали, прізвище)

(підпис)

О.В. Маврик

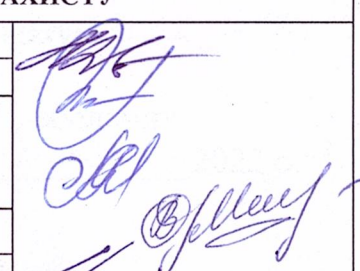
(ініціали, прізвище)

(підпис)

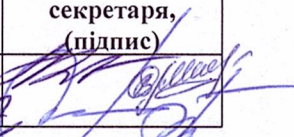
Т.В. Мухомов

(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Тематика	від 0 до 20			
2. Фактичний матеріал	від 0 до 10			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 50			
4. Адаптація (участь у конференціях)	від 0 до 20			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 100	80		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
80	B	2-3	14.06.2022	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Менеджмент митної справи»

Затверджую
Завідувач кафедри
О.П. Гребельник
«01» 03 2022 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу

здобувачу вищої освіти

Вербицької Ольги Василівни

1. Тема кваліфікаційної роботи

Мито як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Затверджена наказом ректора від «04» 10 2022 р. № 4

2. Строк здачі закінченої роботи 12.05. 2023 р.

3. Мета роботи - є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичного інструментарію для розвитку мита як фіскального інструменту ЗЕД України

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час справляння мита за зовнішньоекономічними операціями в Україні.

Предметом дослідження є справляння мита як засобу регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Орієнтовна база дослідження діяльність ДМСУ в частині справляння мита

4. Вихідні дані до роботи митна статистика ДМСУ, навчальна та наукова література за темою дослідження

5. Перелік графічного матеріалу, таблиці, рисунки, графіки

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи митного регулювання

1.1. Місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, характеристика та види

1.2. Проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита

РОЗДІЛ 2. Практичні аспекти справляння мита

2.1. Аналіз вітчизняної практики справляння мита

2.2. Аналіз ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

РОЗДІЛ 3. Удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні

3.1. Ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні

3.2 Трансформація митно-тарифного регулювання – основа співробітництва України з Світовою організацією торгівлі

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

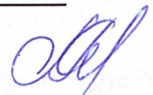
ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	01.09.2022	01.09.22
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.10.2022	02.10.22
3	Видача завдання науковим керівником	10.10.2022	10.10.22
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	10.02.2023	10.02.23
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	10.03.2023	10.03.23
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	10.04.2023	10.04.23
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	10.05.2023	10.05.23
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	12.05.2023	12.05.23
9	Попередній захист роботи	04.05.2022	04.05.22
10	Отримання відгуку керівника роботи	07.06.2023	04.06.23
11	Отримання зовнішньої рецензії	08.06.2023	08.06.23
12	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	09.06.2023	09.06.23
13	Захист роботи	14.06-15.06.2023	

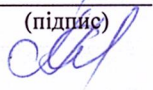
8. Дата видачі завдання « 08 » 02 2023

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

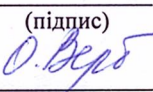
Микитенко Т.В.

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Микитенко Т.В.

Завдання до виконання отримав здобувач

(підпис)

Вербицька О.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Метою кваліфікаційної роботи здобувач обрала дослідження теоретичних та практичних аспектів використання митних інструментів в зовнішньоекономічній діяльності України.

Кваліфікаційна робота є завершеним дослідженням, містить рекомендації для діяльності суб'єктів ЗЕД та митних органів.

Здобувач Вербицька О. В. на необхідному рівні дослідила місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, надала характеристику мита та його види; окреслила проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита; здійснила аналіз вітчизняної практики справляння мита; проаналізувала ефективність використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України; окреслила ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні; проаналізувала процес трансформації митно-тарифного регулювання як основи співробітництва України з СОТ.

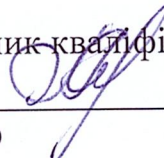
Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу підтверджується виконаними розрахунками за даними ДМСУ, що визначає достовірність проведеного дослідження.

Доречно було б надати аналітичні дані по зарубіжному досвіду відповідно до теми проведеного дослідження.

Висновки і пропозиції бакалавра обґрунтовані, що свідчить про нахили здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту з позитивною оцінкою.

Керівник кваліфікаційної роботи

 Микитенко Т.В. 06. 06. 2023 р.
(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

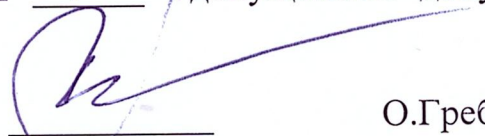
Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Вербицької Ольги Василівни

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від « 14 » 05 2023 № 14 / допущена/не допущена до захисту екзаменаційною комісією.

Завідувач кафедри

(Підпис)

О.Гребельник

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП Менеджмент митної справи
Державного податкового університету
Вербицької Ольги Василівни

Мито як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Кваліфікаційна робота та її зміст відповідає завданню, сформульовані мета, об'єкт та предмет дослідження свідчать про актуальність теми – Мито як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Кваліфікаційна робота, подана на рецензію, містить в собі 3 розділи. Зміст роботи відповідає обраній темі. З огляду на це, робота характеризується актуальністю та своєчасністю і спрямована на всебічне визначення аспектів існування категорії мита як засобу регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Вербицька Ольга дослідила теоретичні основи митного регулювання, а саме місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, виявила проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита. У другому розділі розкрито практичні аспекти справляння мита на основі аналізу вітчизняної практики справляння мита та аналізу ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Розділ третій роботи присвячений питанням удосконалення процесу митно-тарифного регулювання, в якому розглянуто ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні, трансформація митно-тарифного регулювання як основа співробітництва України з Світовою організацією торгівлі.

Позитивними рисами кваліфікаційної роботи є системність та послідовність викладення матеріалу, а також застосування прогресивного досвіду в сфері митної справи та його практичне застосування і вдосконалення.

В ході дослідження автором кваліфікаційної роботи використано наступні методи дослідження: пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із

аналізом знайденого матеріалу, порівняння, класифікація, теоретичне моделювання, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, систематизація та експертна оцінка.

Робота викладена науковою мовою, логічно й послідовно відображає мету та поставлені в роботі завдання.

В ході виконання кваліфікаційної роботи студент проявив креативність, ініціативність, старанність, наполегливість, здатність та вміння застосовувати набуті знання для вирішення складних завдань використання досвіду на практиці, обізнаність у сучасних технологіях.

Відзначаючи ступінь написання кваліфікаційної роботи, варто зазначити, що важливих зауважень до даної роботи у рецензента немає.

В цілому, кваліфікаційна робота заслуговує оцінки «відмінно», а її автор – на присвоєння кваліфікації «Бакалавр» за спеціальністю «Менеджмент».

Рецензент

Андрій Тамченко, директор ТОВ «АКС-ЛТД»

ННІ економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Вербицька Ольга Василівна

Курс/група _____ ММБ-19-1 _____

Тема кваліфікаційної роботи

Справляння мита при перетині митного кордону

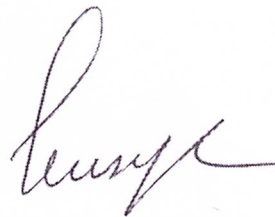
П. І. Б. наукового керівника

Микитенко Тетяна Владиславівна

Дата захисту: 14.06.2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00%.
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 15,40%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі

М. Іщук

АНОТАЦІЯ

Мито як засіб регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів використання митних інструментів в зовнішньоекономічній діяльності України.

Завдання дослідження: визначити місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, надати характеристику та зазначити види; окреслити проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита; здійснити аналіз вітчизняної практики справляння мита; здійснити аналіз ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України; зазначити ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні; проаналізувати процес трансформації митно-тарифного регулювання як основи співробітництва України з СОТ.

Об'єктом дослідження є митні інструменти в зовнішньоекономічній діяльності країни.

Предметом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі дослідження мита як засобу регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Базою дослідження виступає діяльність ДМСУ з питань теоретичних та правових аспектів визначення митної вартості та дослідження митно-тарифного регулювання.

За результатами дослідження сформульовані лаконічні висновки, що характеризують процес вдосконалення митного регулювання.

Одержані результати можуть бути використані законодавчими органами з метою вдосконалення митного регулювання в Україні.

Ключові слова: мито, платіж, конкурентоспроможність, стандарти, зовнішньоекономічна діяльність, імпорт.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Summary

Theoretical and practical aspects of the use of customs instruments in Ukraine's foreign economic activity are investigated.

The objectives of the study are to determine the place of customs duties in the regulation of Ukraine's foreign economic activity, to provide a characterization and to indicate types; to outline the problematic aspects of the customs value of goods as the basis for the calculation of duties; to analyze the domestic practice of levying customs duties; to analyze the efficiency of using customs duties as an instrument for regulating Ukraine's foreign economic activity; to indicate the key vectors of modernization of customs regulation in Ukraine; to analyze the process of transformation of customs tariff regulation as the basis of cooperation between Ukraine and the WTO.

The object of the study is customs instruments in the country's foreign economic activity.

The subject of the study is social relations that arise in the process of studying customs duties as a means of regulating Ukraine's foreign economic activity.

The research base is the activity of the State Customs Service on theoretical and legal aspects of determining customs value and research of customs tariff regulation.

As a result of the study, succinct conclusions are formulated that characterize the process of improving customs regulation.

The obtained results can be used by legislative bodies to improve customs regulation in Ukraine.

Keywords: customs duties, payments, competitiveness, standards, foreign economic activity, import.

Year of completion of the qualification work: 2023.

Year of defense of the work: 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	8
1.1 Місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, характеристика та види.....	8
1.2 Проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита	12
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ МИТА	19
2.1 Аналіз вітчизняної практики справляння мита.....	19
2.2 Аналіз ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.....	27
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	31
3.1 Ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні.....	31
3.2 Трансформація митно-тарифного регулювання – основа співробітництва України з Світовою організацією торгівлі	38
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми роботи. Мито є важливим податком, який сприяє формуванню бюджету. Крім того, мито є ефективним інструментом для регулювання економіки та захисту вітчизняного виробника. Мито може стимулювати чи обмежувати імпорт або експорт товарів, а також захищати місцевих виробників від конкуренції з боку іноземних імпортерів. Незважаючи на те, що мито є джерелом доходів держави, воно також слугує захистом національного виробника.

Зовнішньоекономічна діяльність є важливим компонентом економічної системи будь-якої країни. Зовнішньоекономічні відносини включають імпорт, експорт, транзитні перевезення, рух капіталу та інші форми співпраці між країнами. Україна, як країна з розвинутою зовнішньоекономічною діяльністю, активно взаємодіє з іншими країнами, зокрема з країнами Європейського Союзу, США, Китаєм та іншими. Один з ключових інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни – мито. Мито є платою, яка сплачується при переміщенні товарів через митний кордон і виступає як засіб регулювання економічних відносин з іншими країнами. Використання митних інструментів дає можливість захистити внутрішній ринок від дешевого імпорту, підтримати національних виробників та збільшити доходи державного бюджету.

Українське законодавство передбачає використання митних інструментів для регулювання зовнішньоекономічної діяльності. У нашій країні існує певна система митних пільг та підтримки вітчизняних виробників, яка дозволяє підвищити їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Водночас, використання мита не завжди є ефективним інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Надто високі митні ставки можуть стати перешкодою для розвитку експорту та залучення іноземних інвестицій в країну.

Останнім часом Україна активно інтегрується в світову економіку та розвиває співпрацю з різними країнами світу. У зв'язку з цим, митні питання стають все важливішими для національної економіки та потребують комплексного дослідження.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Тема визначення митної вартості товарів в Україні є досить добре вивченою в науковій та практичній літературі з митної справи та митної політики. Відповідно до цієї теми, було проведено багато досліджень та опубліковано значну кількість наукових праць, в яких досліджувались різні аспекти визначення митної вартості товарів. Більшість з них фокусуються на проблемах практичного застосування митного законодавства України у світлі європейської інтеграції та висвітленні проблем митної практики. Також існують наукові публікації, що присвячені вивченню теоретичних та правових аспектів визначення митної вартості, аналізу методів визначення митної вартості товарів та їх ефективності, а також взаємозв'язку між митною вартістю та іншими економічними показниками.

Отже, проблема визначення митної вартості товарів в Україні вивчена в спеціальній літературі, однак існує потреба в подальшому дослідженні її проблемних аспектів з урахуванням європейських стандартів та тенденцій інтеграції. Проблемні аспекти визначення митної вартості товарів в Україні у світлі європейської інтеграції розглядалися такими вітчизняними та зарубіжними дослідниками як: Л. С. Вознюк, Н. В. Жмурко, О. В. Іванова, О. Люба, С. М. Мінакова, М. С. Шелест, J. Brouwer, I. Carr тощо.

Метою дослідження є дослідження теоретичних та практичних аспектів використання митних інструментів в зовнішньоекономічній діяльності України.

Завдання дослідження:

визначити місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, надати характеристику та зазначити види;

окреслити проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита;

здійснити аналіз вітчизняної практики справляння мита;

здійснити аналіз ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;

зазначити ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні;

проаналізувати процес трансформації митно-тарифного регулювання як основи співробітництва України з СОТ.

Об'єктом дослідження є митні інструменти в зовнішньоекономічній діяльності країни.

Предметом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі дослідження мита як засобу регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Методи дослідження в роботі використані такі: пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із аналізом знайденого матеріалу, порівняння, класифікація, теоретичне моделювання, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, систематизація та експертна оцінка.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Наукова значимість полягає в наявності теоретичного матеріалу по дослідженню, відсіяного з-поміж іншого в процесі пошуку інформації по темі, та в систематизації матеріалу напрямку дослідження. Проведене дослідження має більш глибокий ступінь аналізу напрямку дослідження, спираючись на попередні дослідження вчених, дисертантів та дослідників напрямку дослідження. Практична значимість полягає у наявності оригінального дослідницького матеріалу по напрямку проведеного дослідження. В роботі вперше запропоновані детальні кроки для успішної трансформації митно-тарифного регулювання в Україні, а також вектори для покращення відносин між Україною та Світовою організацією торгівлі в сфері митно-тарифного регулювання.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

1.1 Місце мита в регулюванні зовнішньоекономічної діяльності України, характеристика та види

Мито є важливим інструментом регулювання зовнішньої торгівельної діяльності будь-якої країни, застосування має на меті захист товаровиробників від завдання шкоди шляхом ввезення на митну територію товарів за нижчими цінами та забезпечення сталого економічного розвитку країни. Тому, актуальним питанням є дослідження сутності антидемпінгового мита та його особливостей

В науковій літературі існують різні точки зору щодо визначення мита. Так, існує твердження, що мито – це непрямий податок на міжнародну торгівлю і зовнішні операції, який стягують усі держави світу, що беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності [5, с. 160].

Законодавче визначення мита закріплено у ст. 271 Митного кодексу України: «Мито – це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та Митним кодексом України (далі-МКУ), який нараховується та сплачується відповідно до МКУ, законів України та міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України» [1].

Митні платежі – це платежі, які здійснюються при переміщенні товарів через митний кордон країни. Вони включають різні види платежів, такі як мито, акцизний податок, ПДВ, ввізне та вивізне мито, митні збори та інші. Ці платежі залежать від країни походження товарів, їхньої кількості, вартості та характеру.

Основні види митних платежів зазначені на рис. 1.1.

Механізм встановлення митних платежів включає наступні етапи:

класифікація товарів – товари класифікуються згідно з Митним тарифом України (МТУ), який містить інформацію про розмір мита, що стягується за різними видами товарів;

визначення митної вартості товарів;

розрахунок митних платежів – на основі класифікації товару та його митного значення розраховується сума митних платежів, що стягується з покупця;

стягнення митних платежів – митні платежі стягуються з покупця при переміщенні товару через митний кордон [5, с. 164].

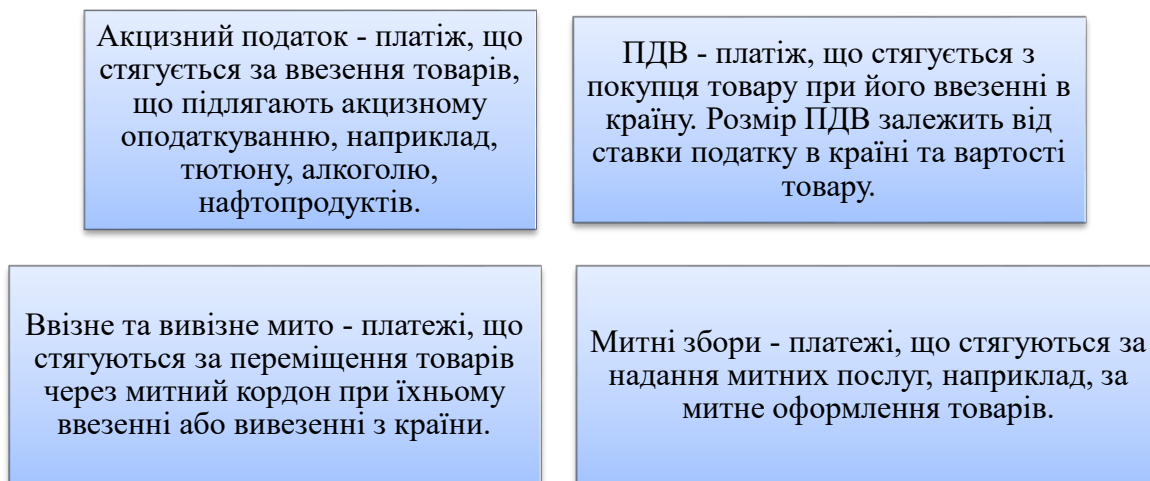

Рис. 1.1 Основні види митних платежів

Установлення митних платежів залежить від багатьох чинників, таких як виробництво в Україні, зовнішньоекономічні відносини з іншими країнами та договірні зобов'язання перед міжнародними організаціями. Митні платежі можуть бути зменшені або звільнені від сплати згідно з угодами про вільну торгівлю між країнами. Наприклад, Україна має угоди з країнами Європейського Союзу, Туреччиною та іншими країнами, які передбачають зменшення митних платежів та сприяння розвитку зовнішньоторговельних відносин.

Українська митна служба виконує контроль за правильністю стягнення митних платежів та митним оформленням товарів. Митна служба відповідає за розрахунок митних платежів та забезпечення дотримання митних правил та процедур при переміщенні товарів через митний кордон країни.

Система митних платежів установлена митним та податковим законодавством. Стаття 1 п. 2 МКУ регулює відносини, пов'язані зі справлянням митних платежів Митним та Податковим кодексом України, а також іншими законодавчими актами з питань оподаткування. Тому, графічно можна зобразити

систему розподілу правил адміністрування митних платежів між двома кодексами (Рис. 1.2) [1].

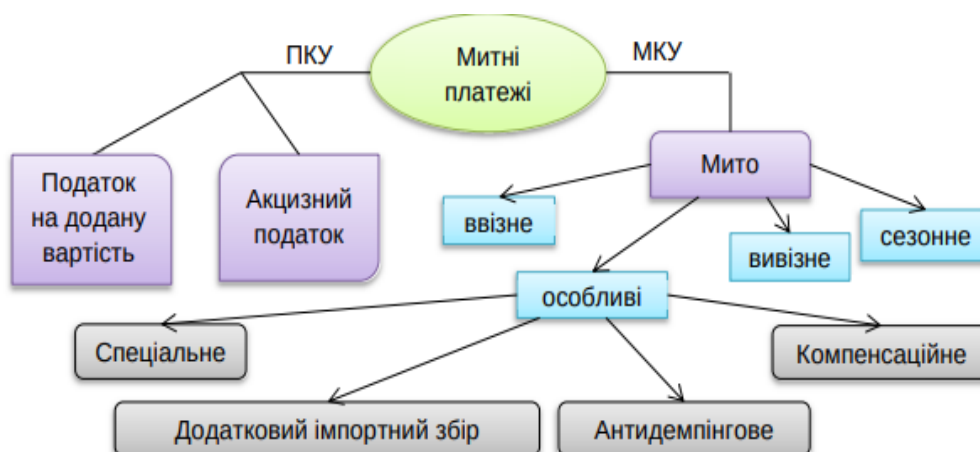

Рис. 1.2 Графічне зображення видів митних платежів відповідно до законодавчих актів, що їх регулюють

Митні платежі є важливим елементом зовнішньоекономічної діяльності України та мають великий вплив на економіку країни. Вони є не тільки джерелом доходів для державного бюджету, але й інструментом регулювання зовнішньоторговельних операцій та захисту внутрішнього ринку від імпорту неконкурентоспроможної продукції.

Основні функції митних платежів полягають у захисті національної економіки, підтримці національного виробництва, регулюванні зовнішньоторговельних операцій та формуванні державного бюджету. Митні платежі забезпечують належний контроль за переміщенням товарів через кордон, що дозволяє запобігти нелегальній торгівлі та забезпечити безпеку країни [25, с. 184].

Україна має достатньо високі митні ставки порівняно з багатьма країнами світу, що дозволяє зберігати національну продукцію конкурентоспроможною та забезпечує додаткові доходи державного бюджету. Також митні платежі є джерелом фінансування відповідних митних служб, які забезпечують контроль за переміщенням товарів, відповідну документацію та митне оформлення товарів. Проте високі митні ставки можуть стати перешкодою для здійснення зовнішньоторговельних операцій та зниженням конкурентоспроможності національних товарів на світовому ринку. Тому уряд повинен збалансувати розмір митних платежів, щоб забезпечити захист внутрішнього ринку, але при цьому не

створювати перешкод для зовнішньоторговельних операцій та експорту. Крім того, важливим аспектом є визначення розміру митних платежів для різних категорій товарів, залежно від їхньої конкурентоспроможності та виробництва в Україні [9, с. 178].

У контексті міжнародних відносин, митні платежі можуть впливати на стан відносин між країнами. Наприклад, у разі введення мит на ввезення товарів з інших країн, можуть бути відповідні заходи з боку тих країн щодо продуктів, які експортуються з України. Таким чином, митні платежі можуть стати інструментом дипломатії та впливати на міжнародні відносини.

Митні платежі мають велике значення для зовнішньоекономічних відносин України з іншими країнами. Вони можуть впливати на конкурентоспроможність національних товарів, зовнішньоторговельний баланс, а також на міжнародні відносини в цілому. З одного боку, митні платежі можуть забезпечити захист внутрішнього ринку від неконкурентоспроможного імпорту та сприяти розвитку вітчизняних виробників. Наприклад, високі митні платежі на імпортні товари можуть зменшити їхню конкурентоспроможність порівняно з національними аналогами. Це може стимулювати розвиток вітчизняного виробництва та збільшення виробництва в країні [25, с. 185]. З іншого боку, введення великої кількості митних платежів може обмежувати зовнішньоторговельні відносини України з іншими країнами. Це може призвести до зменшення обсягів зовнішньої торгівлі та складнощів в експорті виробів на зовнішні ринки. Крім того, високі митні платежі можуть послаблювати зовнішньоторговельні відносини з країнами-партнерами, що може негативно впливати на дипломатичні відносини між країнами.

У світі існує багато договорів про вільну торгівлю між країнами, які передбачають зменшення митних платежів та сприяння зовнішньоторговельним відносинам. Такі договори можуть сприяти збільшенню обсягів зовнішньої торгівлі та зміцненню економічних відносин між країнами. Україна також має укладені договори про вільну торгівлю з рядом країн, наприклад з Європейським Союзом, Туреччиною, Канадою та іншими. Окрім того, митні платежі можуть мати вплив на

міжнародні відносини між країнами. Високі митні платежі можуть стати причиною торговельних конфліктів між країнами та впливати на дипломатичні відносини між країнами [27, с. 51].

Таким чином, митні платежі є важливою складовою зовнішньоекономічної діяльності України. Вони забезпечують контроль за переміщенням товарів через митний кордон та формують державний бюджет. Проте, високі митні платежі можуть обмежувати зовнішньоторговельні відносини з іншими країнами та мати негативний вплив на економіку країни. У залежності від рівня митних платежів може змінюватись конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку та зовнішньоторговельний баланс. Тому, при встановленні митних платежів важливо враховувати різноманітні фактори, такі як вартість товару, країна походження, характер товару та умови угоди про вільну торгівлю між країнами. Необхідно також забезпечувати належний контроль за переміщенням товарів та правильне стягнення митних платежів для забезпечення національної безпеки та економічного розвитку країни.

Україна має укладені договори про вільну торгівлю з рядом країн, що сприяє розвитку зовнішньоторговельних відносин та зміцненню економічних відносин між країнами. Однак, необхідно забезпечити баланс між розміром митних платежів та їхнім впливом на конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку та зовнішньоторговельні відносини з іншими країнами.

1.2 Проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита

Відповідно до Митного кодексу України, митна вартість трактується як вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари. Цілями використання відомостей про митну вартість товарів є: нарахування митних платежів; застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної

діяльності України; ведення митної статистики; розрахунок податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки МКУ.

Варто відзначити, що митна вартість як категоріальна одиниця має досить глибокий зміст, складну структуру і подвійну природу, зокрема:

економічну (митна вартість – це величина, що використовується в митному оподаткуванні як база нарахування митних платежів та є реально сплаченою або підлягає сплаті за товар);

правову (митна вартість – це правова категорія, яка характеризує товар як предмет економічних та зовнішньоторговельних операцій).

Отже, митну вартість можна визначити як одну з митно-правових характеристик товару, яка відображає його вартість у сфері публічно-правових відносин [23, с. 59].

Митна вартість товарів є однією з ключових складових експортно-імпортних операцій. Вона є основою для нарахування мита та інших податків, що сплачуються при переміщенні товарів через митний кордон. Однак, при визначенні митної вартості товару, часто виникає низка проблемних аспектів, які можуть призвести до неточностей та спростування митних декларацій.

Існує безліч чинників, які можуть впливати на митну вартість товару. Деякі з них:

вартість товару може впливати на його митну вартість. За загальним правилом, митна вартість товару зазвичай відображає його фактичну вартість на міжнародному ринку. Якщо вартість товару знижується, то його митна вартість також може знижуватися;

вартість перевезення може впливати на митну вартість товару. Якщо вартість перевезення зростає, то це може збільшити митну вартість товару;

податкові ставки - якщо податкові ставки знижуються, то це може зменшити митну вартість товару, а якщо податкові ставки зростають, то це може збільшити митну вартість товару;

валютний курс може впливати на митну вартість товару. Якщо курс валют змінюється, то це може змінити вартість товару на міжнародному ринку і, відповідно, його митну вартість [42, с. 69];

технічні характеристики товару: якщо товар має високу якість та технічні характеристики, то його митна вартість може бути вищою, ніж у випадку з аналогічним товаром низької якості;

країна-виробник, якщо товар виготовляється у країні з високими податковими ставками, то його митна вартість може бути вищою, ніж у випадку, якщо товар виготовляється у країні з низькими податковими ставками;

ступінь обробки товару може впливати на його митну вартість, якщо товар виготовляється з використанням дешевих сировинних матеріалів, то його митна вартість може бути меншою, ніж у випадку з аналогічним товаром, виготовленим з використанням дорогих матеріалів;

митні збори та інші платежі, якщо митні збори та інші платежі зростають, то це може збільшити митну вартість товару;

деякі товари можуть мати специфічні вимоги, що можуть впливати на їх митну вартість. Наприклад, якщо товар має спеціальні вимоги до безпеки, то це може збільшити його митну вартість [43, с. 90].

Серед основних проблемних аспектів митної вартості можна виділити неповну або некоректну декларацію відправником, складність визначення вартості товару, зміни валютних курсів, відсутність єдиних стандартів визначення митної вартості та інші. Тому, важливо досліджувати проблемні аспекти митної вартості товарів та знайти ефективні методи розв'язання цих проблем, щоб забезпечити коректне нарахування мита та інших податків та підтримати правильність проведення експортно-імпортних операцій.

Митна вартість товару може відрізнятися залежно від різних факторів, пов'язаних з країною-виробником, його способом виробництва, використовуваними матеріалами та іншими характеристиками. Наприклад, у різних країнах можуть бути різні податкові ставки, що можуть впливати на вартість товару та його митну вартість. Також, виробництво товару може

здійснюватися за різними технологіями, що може впливати на його якість та ціну. Використання різних матеріалів та компонентів також може впливати на митну вартість товару. Наприклад, використання дорогих матеріалів при виробництві може збільшувати вартість товару та, відповідно, його митну вартість. Наприклад, якщо порівняти виробництво однакового товару у США та Китаї, то вартість товару може бути значно вищою у США, оскільки витрати на робочу силу та оподаткування в США є вищими, ніж у Китаї. У такому випадку митна вартість товару, який ввозиться з Китаю, може бути меншою, ніж митна вартість товару, виготовленого у США. Також, якщо порівняти виробництво однакового товару у Німеччині та Україні, то вартість товару може бути вищою в Німеччині, оскільки витрати на матеріали та оподаткування також є вищими, ніж у Україні. У такому випадку митна вартість товару, виготовленого в Україні, може бути меншою, ніж митна вартість товару, виготовленого в Німеччині.

Всесвітня організація митної організації (ВМО) розробила та затвердила ряд методів визначення митної вартості товару, які можуть використовуватися митними органами різних країн (Рис. 1.3).

Перший метод - це метод валової вартості. Він базується на визначенні вартості товару згідно з його ціною на експортному ринку. У разі відсутності ціни на експортному ринку, можуть використовуватися інші критерії, такі як вартість аналогічного товару або вартість виробництва товару.

Другий метод - це метод валової вартості плюс витрати на транспортування та страхування товару. У цьому методі вартість товару визначається на основі вартості товару на експортному ринку, плюс витрати на транспортування та страхування товару.

Третій метод - це метод "без угоди". Він використовується в разі, коли немає можливості визначити вартість товару за допомогою інших методів. У цьому випадку вартість товару визначається на підставі аналогічного товару або вартості виробництва.

Рис. 1.3 Методи визначення митної вартості товару розроблені ВМО

Крім тих, що були згадані вище, існують і інші методи визначення митної вартості товару, які можуть використовуватися митними органами. Аналіз ефективності та можливостей кожного з цих методів може допомогти уникнути неточностей у визначенні митної вартості та забезпечити коректне нарахування мита та інших податків [7, с. 136–137].

Проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита можуть включати наступні питання:

недостатність інформації. Інформація про вартість товарів, яка надходить до митних органів, може бути неповною або недостатньою. Це може призвести до неточного визначення митної вартості та нарахування неправильної суми мита;

відсутність стандартизованих процедур. У різних країнах можуть бути різні процедури визначення митної вартості товарів. Відсутність стандартизованих процедур може призвести до різних інтерпретацій правил і порушення принципів міжнародної торгівлі;

відсутність єдиного підходу до визначення митної вартості. Навіть застосування однакових правил визначення митної вартості може призвести до різних результатів, оскільки деякі чинники, такі як розмір знижки або умови поставки, можуть трактуватися по-різному;

недостатня компетентність митних органів. Недостатня компетентність митних органів, які здійснюють визначення митної вартості товарів, може призвести до помилок у визначенні митної вартості та нарахування неправильної суми мита;

маніпулювання митною вартістю - деякі виробники можуть занижувати вартість товарів, щоб зменшити суму мита, яку вони повинні заплатити. Це може призвести до викривлення конкуренції на ринку та порушення принципів міжнародної торгівлі [15, с. 46].

Проблемні аспекти митної вартості товарів як бази нарахування мита можуть бути вирішені за допомогою різноманітних заходів. Зокрема, можна покращити обмін інформацією між митними органами різних країн, щоб забезпечити надходження повної та достовірної інформації про вартість товарів до митних

органів. Також можна розробити стандартизовані процедури та правила для визначення митної вартості товарів.

Для підвищення ефективності процесу визначення митної вартості можна вдосконалити методи визначення, зокрема розробивши спеціальні алгоритми, які допоможуть враховувати різні чинники, що впливають на митну вартість товарів. Також важливо підвищувати кваліфікацію митних органів, які займаються визначенням митної вартості, та проводити боротьбу з маніпулюванням митною вартістю.

Для забезпечення ефективності контролю за митною вартістю можна використовувати різноманітні інформаційні технології, такі як електронні системи митного контролю та обміну даними між країнами. Також можна розвивати міжнародне співробітництво між митними органами різних країн, щоб вирішувати спільні проблеми та обмінюватися досвідом у визначенні митної вартості товарів. Однак, важливо забезпечити захист інформації, що міститься в електронних системах та мінімізувати ризик її порушення [20, с. 43–44].

Інформаційні технології можуть бути використані для поліпшення процесу визначення митної вартості товарів. Ось деякі з можливостей використання інформаційних технологій:

електронні системи митного контролю можуть бути використані для збору та обробки інформації про вартість товарів, що імпортуються. Це дозволяє зменшити ризик помилок та забезпечити швидку передачу інформації між митними органами різних країн;

автоматизовані системи митного контролю можуть бути використані для визначення митної вартості товарів за допомогою спеціальних алгоритмів. Це дозволяє зменшити ризик помилок та забезпечити швидке визначення митної вартості товарів;

електронні системи відстеження вартості товарів можуть бути використані для моніторингу цін на ринку та забезпечення правильного визначення митної вартості товарів. Це дозволяє зменшити можливість маніпулювання митною вартістю товарів;

електронні системи аналізу документів можуть бути використані для автоматичної обробки документів, що пов'язані з імпортом товарів. Це дозволяє зменшити час, потрібний для обробки документів, та зменшити ризик помилок у визначенні митної вартості товарів;

митні портали та інтернет-ресурси можуть бути використані для забезпечення доступу до інформації про визначення митної вартості процедур, що використовуються при імпорті товарів. Це дозволяє підвищити прозорість процесу визначення митної вартості та забезпечити швидкий та зручний доступ до необхідної інформації;

використання штучного інтелекту: штучний інтелект може бути використаний для автоматичного визначення митної вартості товарів за допомогою аналізу великої кількості даних. Це дозволяє забезпечити більш точне та швидке визначення митної вартості товарів [43, с. 91].

Загалом, використання інформаційних технологій може допомогти поліпшити процес визначення митної вартості товарів та зменшити ризик помилок. Однак, важливо забезпечити захист інформації, що міститься в електронних системах та мінімізувати ризик її порушення.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ МИТА

2.1 Аналіз вітчизняної практики справляння мита

В рамках митної політики України, участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних угодах є важливою складовою зовнішньоекономічної політики держави. Україна стала членом Асоціації з Європейським Союзом, що відкриває доступ до внутрішнього ринку ЄС. Впровадження високих стандартів захисту споживачів та усунення перешкод в роботі економічних операторів створює міцний фундамент для співпраці між Україною та Європейським Союзом. У контексті європейської інтеграції, напрями митної політики зосереджуються на міжнародному співробітництві та впровадженні світового досвіду митного регулювання в Україні [15, с. 43].

Сучасна митна справа – це відносини, що складаються у системі зовнішньоекономічних відносин, одна з найважливіших ланок у міжнародних відносинах на світовому регіональному і національному рівні. Митні відносини характеризуються насамперед митною політикою, міжнародними правилами, зовнішньоторговельними угодами, порядком і умовами переміщення через митні кордони товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків, а також загальноприйнятими заходами тарифного і нетарифного регулювання, експортного контролю тощо.

Процедура справляння мита включає наступні кроки:

подання митної декларації на товар, який ввозиться на митну територію України;

митний огляд товарів для визначення їхньої митної вартості та митного класифікації;

справляння мита відповідно до встановленої митної ставки та митної вартості товару;

проведення митного контролю за дотриманням митних правил та вимог щодо забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я та довкілля.

При цьому, існує кілька видів мита, зокрема, мито на ввезення товарів на митну територію України, мито на вивезення товарів з митної території України, мито на транзитні перевезення тощо [10, с. 70].

Проведемо аналіз справляння митних платежів за ввезенням в Україну Шоколаду та інших готових харчових продуктів з вмістом какао (товарна позиція 1806). Шоколад є солодким фаворитом дітей і дорослих, радує не лише своїм смаком, а й може цілюще впливати на організм людини: дослідники з Фінляндії виявили, що споживання шоколаду знижує ризик інсульту в середньому на 17%; сповільнює процес старіння адже шоколад містить в собі антиоксиданти, які борються з вільними радикалами і сповільнюють процес старіння організму (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка надходження митних платежів за ввезенням Шоколаду та інших готових харчових продуктів з вмістом какао в Україну (1806) у 2018-2022 рр.

Найменування	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022 від 2018, +,-
Оподаткований імпорт, млрд грн	3,44	3,69	5,1	1,52	0,971	-2,47
Надходження платежів від імпорту, млрд.грн	0,7	0,76	1,04	0,312	0,198	-0,502
Податкове навантаження	0,2	0,2	0,2	0,21	0,2	-
Оподаткований імпорт, млн. тон	3442,5	3694,5	5095,3	6120,8	34,44	-3408,1
Мито, млн. грн	13,74	14,54	18,75	6,46	3,49	-10,25
ПДВ, млн. грн	691,24	741,81	1020	306,31	195,05	-496,16

Джерело [44]

За даними таблиці 2.1 спостерігаємо зменшення оподаткованого імпорту за шоколадом товарна позиція 1806 протягом періоду дослідження на 71,8%, що вплинуло на зменшення надходжень платежів від імпорту шоколаду на 502 млн.грн. Обсяги мита ввізного також зменшились на 74,6%, а ПДВ - на 71,8

відсотків. Ставка ввізного мита на шоколад (1806) нараховується на підставі Закону України «Про Митний тариф України» та складає 5% (пільгова та повна). Однак, для окремих країн - Ісландія, держави ЄАВТ, Норвегія, Ліхтенштейн, країни ЄС, Канада, Ізраїль, Британія) відповідно до положень Угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство знижено ставки ввізного мита.

Проілюструємо динаміку надходження мита за операціями з шоколадом товарна позиція 1806 на рис.2.1.

Рис. 2.1. Динаміка надходження мита за ввезенням в Україну шоколаду товарна позиція 1806 у 2017-2022 рр.

Зменшення надходжень мита пов'язано зі зменшення товарообігу товару, спричиненого пандемією та військовими діями в Україні.

Важливо зазначити, що правила справляння мита можуть змінюватися в залежності від типу товарів, що імпортуються, а також від країни-експортера.

Україна застосовує різні режими сплати мита при митному оформленні товарів. Основними режимами є:

зона вільної торгівлі (ЗВТ) – це міжнародна угода про зменшення митних бар'єрів між двома або більше країнами. ЗВТ дозволяє знизити митні ставки для товарів, що експортуються між учасниками угоди. Україна має декілька ЗВТ з різними країнами, наприклад, з Європейським Союзом, країнами Європейського Союзу, Швейцарією, Туреччиною та іншими. Однією з переваг ЗВТ є зниження

митних ставок, що збільшує експорт та зменшує вартість імпорту, але це може мати негативний вплив на місцеві виробництва, які конкурують з імпортом;

режим тимчасового ввезення / вивезення – це режим, який дозволяє ввозити / вивозити товари на територію країни тимчасово, без сплати мита та інших податків. Цей режим може бути застосований для різних цілей, наприклад, для виставок, конференцій, спортивних змагань, випробувань, ремонту та іншого. Однією з переваг цього режиму є зменшення витрат на транспортування товарів, але він може мати негативний вплив на місцеві виробництва, які конкурують з імпортом. Режим переробки за межами митної території України – це режим, який дозволяє вивозити товари за межі країни для переробки та повернення на митну територію.

Підприємства та галузі, що використовують ці режими, зазвичай є експортерами або компаніями, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Застосування таких режимів дозволяє їм знизити витрати на мито та інші податки, збільшити обсяги експорту та імпорту, залучити інвестиції та підвищити конкурентоспроможність [16, с. 24–25].

Окрім цього, в Україні застосовується режим тимчасового ввезення з подальшим вивезенням, який дозволяє тимчасово ввозити товари для виконання певних робіт або виставок, та після закінчення строку перевезти їх назад без сплати мита. Також можуть застосовуватися спеціальні режими митного контролю, наприклад, у разі транзиту товарів через митну територію України.

Кожен з цих режимів має свої переваги та недоліки. Наприклад, режим зони вільної торгівлі дозволяє зменшити митні платежі для товарів, що експортуються, тим самим підвищуючи їх конкурентоспроможність на зовнішніх ринках. Однак, цей режим також може призвести до зниження доходів державного бюджету, а також до збільшення імпорту товарів. Режим тимчасового ввезення може бути корисним для компаній, які виконують різні види робіт чи беруть участь у виставках, але це також може стати джерелом ризику в разі неповернення товарів після закінчення строку використання.

Отже, вибір режиму сплати мита залежить від різних факторів, таких як вид товару, цільовий ринок, фінансові можливості компанії та інші фактори, які необхідно враховувати при плануванні зовнішньоекономічної діяльності.

Режими сплати мита, такі як зона вільної торгівлі, тимчасового ввезення / вивезення, переробки за межами митної території України та інші, можуть бути застосовані для різних видів товарів. Наприклад, режим тимчасового ввезення / вивезення може бути застосований для інструментів та обладнання, що використовуються на підприємствах, транспортних засобів, що прибувають на ремонт або тимчасове використання, а також для виставкових експонатів. Режим переробки за межами митної території України може бути застосований для сировини, комплектуючих, напівфабрикатів, які використовуються в виробництві товарів, які експортуються з України.

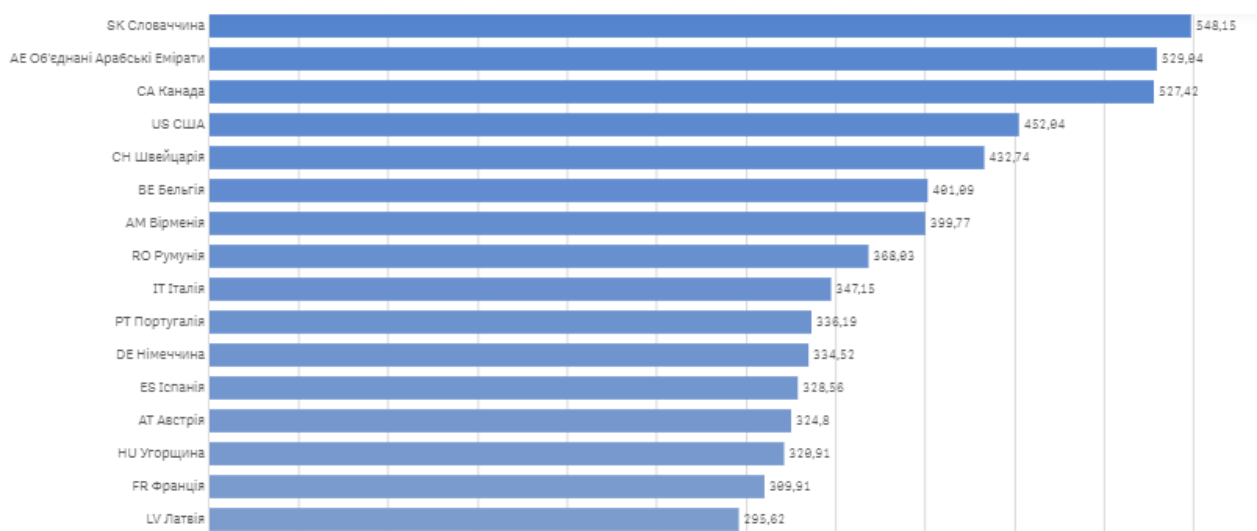
Щоб скористатися режимами сплати мита, потрібно виконувати певні умови, встановлені законодавством. Наприклад, для тимчасового ввезення / вивезення товарів потрібно мати документи, що підтверджують тимчасове призначення товарів, які ввозяться / вивозяться, термін їх перебування на митній території України, а також документи, що підтверджують їх подальший експорт / імпорт. Для зони вільної торгівлі потрібно виконувати вимоги щодо відповідності товарів умовам прямого транспортування та походження, а для режиму переробки за межами митної території України – встановлені правила щодо оформлення та зберігання товарів, їх обліку та звітності [26, с. 62–63].

Процедури митного оформлення та контролю за переміщенням товарів через митний кордон включають у себе комплекс заходів, що забезпечують збір необхідної інформації про товари, які перетинають митний кордон, а також встановлення та збір митних платежів.

Процедури митного оформлення включають у себе ввезення, вивезення та транзит товарів через митний кордон. Для здійснення митного оформлення необхідно подати митну декларацію, яка містить інформацію про товар, його вартість та інші характеристики. Після подання декларації митники здійснюють

огляд товарів та визначають митну вартість, яка є основою для встановлення розміру митних платежів.

Проаналізуємо митну вартість шоколаду (1806) у 2022 році (табл. 2.2). Так, найменша митна вартість спостерігаємо з товару, завезеного із Індонезії (2,04 дол.), найбільша митна вартість у какао-порошку з Нідерландів (16,8 дол.). Найбільший обсяг оподатковано імпорту виявився у Німеччині (567 т).

Джерело [44]

Рис. 2.2. Середня митна вартість шоколаду (18060000) у 2022 р.

Особлива увага приділяється контролю за переміщенням товарів через митний кордон. Митники здійснюють перевірку товарів, які перетинають митний кордон, щоб забезпечити дотримання митних правил та запобігти незаконним діям. Для цього застосовуються різноманітні методи, такі як митний огляд, митний контроль, митний догляд та інші [27, с. 46].

Необхідно зазначити, що на період дії воєнного стану на території України суб'єкти господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, звільняються від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України у митному режимі імпорту. Також на період воєнного стану звільняються від оподаткування податком на додану вартість та акцизним податком операції з ввезення на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для

перевезення вантажів у митному режимі імпорту. Однак звільнення від оподаткування не застосовується до операцій із ввезення товарів, які мають походження з країн-агресорів та / або держав-окупантів, або ввозяться з окупованих територій. Крім того, звільняються від оподаткування ввізним митом деякі категорії товарів, що ввозяться для вільного обігу на митну територію України [37]. Окрім того, встановлення митної вартості товарів є важливим етапом процедури митного оформлення. Вартість товарів визначається на підставі ринкових цін на аналогічні товари, що продаються на території України або на зовнішніх ринках. Визначення митної вартості є важливим для встановлення розміру митних платежів, а також для запобігання заниження вартості товарів з метою зменшення митних платежів.

Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту зазначені в *Додатку А*.

Митна вартість товару – це сума, на яку розраховуються митні збори, і це один з найважливіших параметрів митного оформлення товарів при переміщенні через митний кордон. Оскільки митні збори розраховуються відповідно до митної вартості товарів, правильне визначення цієї вартості є ключовим для ефективного та законного відшкодування мита.

Одним з найбільш складних питань є встановлення правильної митної вартості товару. Для цього необхідно враховувати багато факторів, які впливають на ціну товару, зокрема: вартість самого товару, витрати на транспортування та страхування, комісійні та інші витрати, пов'язані з продажем товару, технічні характеристики товару тощо. Окрім того, митниці можуть використовувати різні методи визначення митної вартості товару. Найбільш поширеними є методи «закладена вартість», «аналогічна вартість» та «достовірність вартості» (Рис. 2.3).

Використання кожного з цих методів визначення митної вартості товару залежить від конкретних умов операції з товаром, та їх вибір може впливати на величину митних платежів та час, необхідний для проходження митного контролю [10, с. 74].

Для правильного визначення митної вартості товару необхідно дотримуватися вимог митного законодавства та використовувати прийняті методи визначення ціни товару.

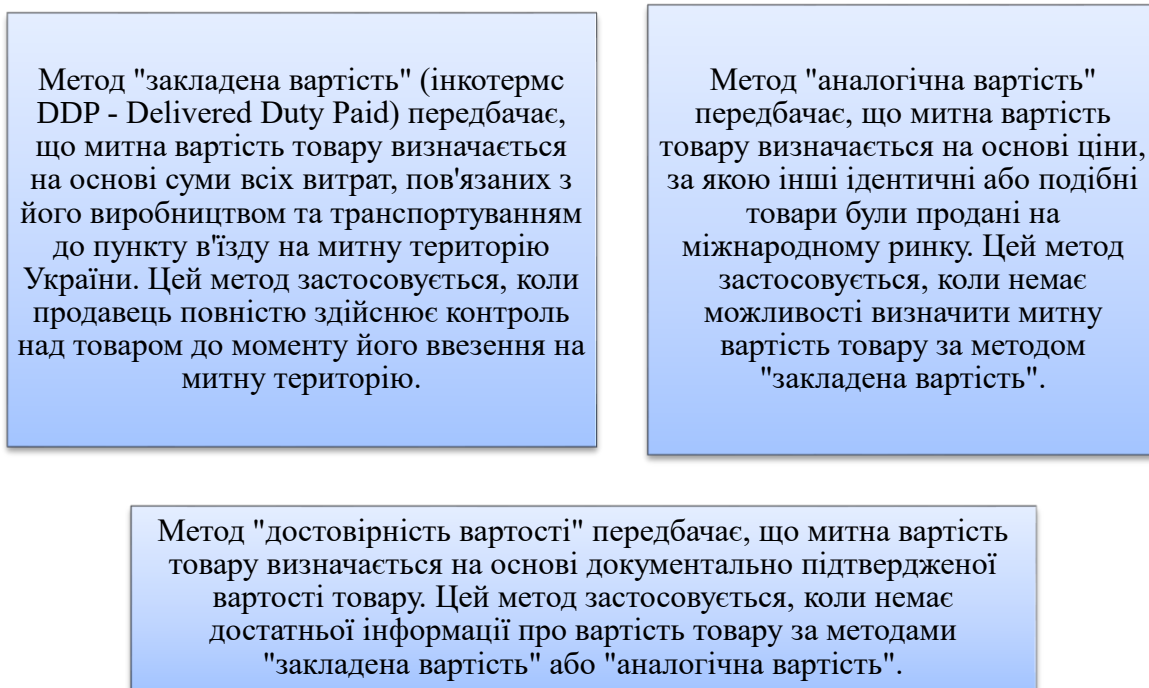

Рис. 2.3 Методи визначення митної вартості товару

Отже, Україна, як і будь-яка інша країна, має свої виклики і проблеми в сфері митної практики. Одним з ключових викликів є боротьба з контрабандою та іншими незаконними діями, пов'язаними з переміщенням товарів через митний кордон. Зокрема, проблемою є неефективність контролю за транспортом, що перетинає кордон, і несанкціонованим використанням спеціальних режимів сплати мита.

Ще одним важливим аспектом розвитку митної практики в Україні є відповідність національного законодавства вимогам міжнародного співтовариства, зокрема, зобов'язанням, які випливають з укладених Україною міжнародних договорів. Проблема полягає в тому, що іноді національне законодавство не відповідає міжнародним вимогам, що може призводити до торгових суперечок і порушень прав підприємств. Однак, українська митна служба активно працює над

вдосконаленням митної практики та удосконаленням технічного забезпечення, що дозволить зменшити кількість помилок та зменшити корупційні ризики. Крім того, впровадження нових технологій, таких як електронне митне декларування та система автоматизованого контролю, можуть сприяти збільшенню ефективності митного контролю та зменшенню тривалості процедур митного оформлення [16, с. 27].

Таким чином, аналіз вітчизняної практики справляння мита демонструє важливість митної служби для розвитку економіки країни та забезпечення національної безпеки. На сьогоднішній день митна служба України має значні досягнення в напрямку упровадження сучасних технологій, спрощення митних процедур та покращення якості обслуговування бізнесу та населення.

Однак, існують проблеми, які впливають на ефективність митної практики в Україні, зокрема, корупція, низький рівень автоматизації та відсутність належного фінансування митної служби. Крім того, пандемія COVID – 19 та повномасштабна війна також здійснили значний вплив на митну практику, що призвело до затримок у процесі митного контролю та перевезення товарів через кордон.

З метою подальшого розвитку митної практики в Україні, необхідно здійснити реформи в митній сфері, зокрема, провести боротьбу з корупцією, запровадити нові технології, вдосконалити процедури митного контролю та спростити митні процедури. Крім того, важливо забезпечити належне фінансування митної служби та надати їй достатньо ресурсів для ефективного виконання своїх функцій. Такі заходи можуть позитивно вплинути на розвиток економіки країни та забезпечити національну безпеку.

2.2 Аналіз ефективності використання мита в якості інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності України

Зовнішньоекономічна діяльність є важливим елементом економічного розвитку країни, оскільки забезпечує необхідну зв'язку зі світовим ринком та

розвиток міжнародної співпраці. Одним із інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни є мито, яке є обов'язковою формою оподаткування при ввезенні товарів на митну територію країни. Мито забезпечує захист вітчизняного виробника та ринку від неконкурентоспроможних імпорتنих товарів, а також забезпечує збір коштів до державного бюджету. Однак, висока ставка мита може призвести до зростання цін на імпортні товари, що зумовлює зростання вартості виробництва країни та витрат населення на придбання товарів [40].

Україна використовує мито як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни з метою захисту вітчизняного виробника, збір коштів до державного бюджету та забезпечення національної безпеки. Проте, ефективність використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності потребує уважного аналізу та вивчення.

Один з основних аспектів ефективності використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності України – це захист вітчизняного виробника та ринку від неконкурентоспроможних імпорتنих товарів. Митні бар'єри можуть стати ефективним інструментом для захисту вітчизняного виробника та ринку від конкуренції з боку імпорту, оскільки вони підвищують вартість імпорتنих товарів, що робить їх менш конкурентоспроможними порівняно з вітчизняними. Це дозволяє вітчизняним виробникам збільшувати свою частку на внутрішньому ринку та збільшувати обсяги виробництва, що може позитивно вплинути на економічний розвиток країни. Проте, застосування митних бар'єрів також може мати негативний ефект на економіку країни. Високі митні ставки можуть знизити рівень конкуренції на внутрішньому ринку, що може призвести до збільшення вартості виробництва та споживання товарів. Крім того, митні бар'єри можуть відлякувати інвесторів та зменшувати обсяги зовнішньої торгівлі, що може негативно вплинути на розвиток економіки країни [42, с. 65].

Ще один аспект ефективності використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності України – це збір коштів до державного бюджету. Мито є джерелом доходів державного бюджету, і його ставки можуть бути використані для забезпечення необхідних бюджетних витрат,

зокрема на розвиток соціальної інфраструктури, охорону здоров'я та соціального захисту населення.

Важливо визначити оптимальний рівень митних ставок, який забезпечить необхідні доходи державного бюджету, але не буде завищеним, що може знизити обсяги зовнішньої торгівлі та викликати негативний ефект на економіку країни. При цьому необхідно враховувати конкурентність вітчизняних виробників на внутрішньому ринку, щоб уникнути збільшення вартості виробництва та споживання товарів. Крім того, важливо забезпечити прозорість та ефективність митної системи. Недостатня прозорість та корупційні прояви можуть призвести до зниження довіри до митної системи та погіршення бізнес-клімату в країні, що може вплинути на обсяги зовнішньої торгівлі та економічний розвиток країни.

Іншим аспектом ефективності використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності України є забезпечення національної безпеки країни [18, с. 129].

Митні бар'єри можуть бути використані для захисту національної безпеки країни, забезпечення контролю над імпортом товарів, які можуть бути небезпечні для здоров'я населення чи середовища. Наприклад, встановлення митних ставок на певні категорії товарів може допомогти зменшити їх небезпечне використання та забезпечити контроль за їхнім переміщенням через митний кордон. Крім того, митні бар'єри можуть бути використані для захисту національної безпеки в разі загроз з боку інших країн. Наприклад, введення митних ставок на військову техніку та комплектуючі може допомогти зменшити їх ввезення з країн-агресорів та забезпечити безпеку країни. Проте, важливо враховувати, що надмірне використання митних бар'єрів може призвести до погіршення відносин з іншими країнами та зменшення обсягів зовнішньої торгівлі, що може негативно вплинути на економічний розвиток країни.

Додатковим аспектом ефективності використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності України є підтримка національної економіки. Встановлення митних бар'єрів може стимулювати розвиток вітчизняних підприємств, підвищення якості та конкурентоспроможності

виробництва, зокрема за рахунок захисту від дешевого імпорту. Це може позитивно вплинути на зменшення залежності від імпорту та підвищення економічної стійкості країни. Проте, важливо враховувати, що зменшення обсягів імпорту може призвести до зростання вартості товарів на внутрішньому ринку, що може негативно вплинути на покупців та споживачів. Крім того, застосування митних бар'єрів може збільшити витрати на виробництво та імпортовані комплектуючі для вітчизняних підприємств [42, с. 66–67].

На підставі аналізу можна зробити висновок, що мито може бути ефективним інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Використання митних бар'єрів може забезпечити захист вітчизняного ринку від неконкурентоспроможних імпортованих товарів, стимулювати розвиток вітчизняного виробництва та збільшувати доходи державного бюджету. Проте, мито також може мати негативний вплив на економіку, знижуючи рівень конкуренції на внутрішньому ринку та збільшуючи витрати на імпортовані товари для споживачів. Для досягнення балансу між захистом вітчизняного виробника та стимулюванням економічного зростання, необхідно проводити оцінку ефективності використання мита та розробляти оптимальні митні ставки для різних категорій товарів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

3.1 Ключові вектори модернізації митного регулювання в Україні

Митне регулювання в Україні має важливе значення для забезпечення економічної стабільності країни та залучення інвестицій. Проте, за останні роки українське митне регулювання часто стикається з проблемами, такими як недостатня ефективність, високі тарифи, складні та довготривалі митні процедури та корупція. Ці проблеми не тільки гальмують розвиток економіки країни, але й створюють значні перешкоди для бізнесу та міжнародної торгівлі.

Модернізація митного регулювання в Україні є актуальною за кількома причинами:

підвищення конкурентоспроможності економіки. Митне регулювання має важливе значення для забезпечення економічної стабільності та залучення інвестицій в країну. Якщо митні процедури будуть швидкими та ефективними, це сприятиме зростанню міжнародної торгівлі та залученню нових іноземних інвесторів;

покращення бізнес-клімату - митне регулювання є важливою складовою бізнес-клімату країни. Якщо бізнес може легко та швидко здійснювати митні процедури, це позитивно вплине на розвиток бізнесу в Україні та зробить країну більш привабливою для іноземних інвесторів.

боротьба з корупцією - модернізація митного регулювання може сприяти зменшенню корупції в митних органах та забезпечити більшу прозорість та об'єктивність митних процедур;

відповідність міжнародним стандартам. Україна є членом Всесвітньої організації митної організації та інших міжнародних організацій, що вимагають від країни відповідності міжнародним стандартам у сфері митного регулювання. Модернізація митного регулювання є необхідною для відповідності цим стандартам та забезпечення міжнародного співробітництва [31, с. 35].

Митна служба України відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки країни. Одна з основних функцій митної служби – це контроль за переміщенням товарів через митний кордон, що дозволяє забезпечити державний контроль за ввезенням та вивезенням товарів, перевірку документів та оподаткування згідно з українським законодавством.

При здійсненні контрольних функцій за правильністю визначення митної вартості та скоригованої за результатами такого контролю у 2022 році Департаментом контролю та адміністрування митних платежів ДМСУ опрацьовано базу оподаткування в обсязі 219,7 млрд гривень [44]. Додаткові надходження до Державного бюджету України становлять 6,3 млрд гривень [44]. За результатами контролю за повнотою бази оподаткування легкових транспортних засобів (код товарної позиції 8703), що ввозилися на митну територію України з території США, додаткові надходження до Державного бюджету України за рахунок включення витрат на перевезення та страхування автомобілів з США до митного кордону України становили 519,78 млн гривень.

З огляду на складність сучасної глобалізованої економіки, національна безпека стає все більш уразливою до нових загроз, зокрема тероризму, транзиту контрабанди, інформаційній безпеці тощо. У цьому контексті митна служба України має додаткові завдання, пов'язані зі збереженням національної безпеки.

Покращення функціонування митної служби в цьому напрямку може відбуватися за векторами, **зазначеними на рис. 3.1.**

Дослідження ролі митної служби в забезпеченні національної безпеки України та виявлення шляхів її покращення є важливим завданням, що має велике значення для розвитку економіки та забезпечення стабільності країни. Таке дослідження може включати аналіз митних процедур, системи контролю за переміщенням товарів та інформації через митний кордон, рівня професійної підготовки митників та інших працівників митної служби, а також вивчення міжнародного досвіду у цій сфері та його адаптації до умов України [28, с. 24–25].

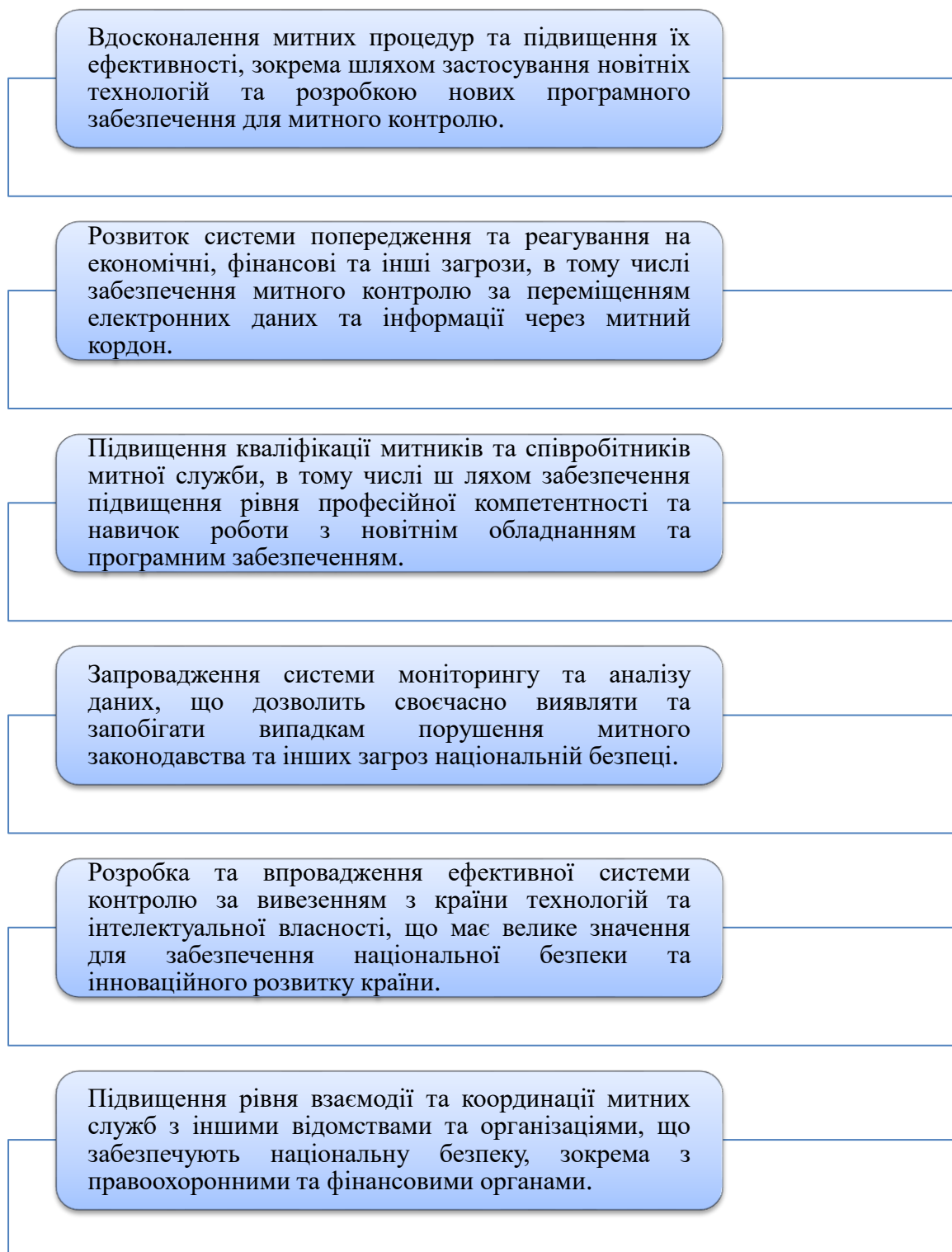

Рис. 3.1 Шляхи покращення функціонування митної служби

Слід також звернути увагу на те, що митна служба України стикається з багатьма зовнішніми та внутрішніми чинниками, що можуть негативно впливати на її функціонування та виконання основних завдань. До зовнішніх факторів можна віднести зміни у міжнародних торговельних угодах, зміни в економічній та політичній ситуації в світі, а також зміни у законодавстві та митних правилах

інших країн. До внутрішніх факторів можна віднести корупцію, низький рівень технологічності, недостатність кваліфікації працівників, недостатнє фінансування та обмеження відсутності доступу до новітніх технологій. Отже, дослідження ролі митної служби в забезпеченні національної безпеки України та виявлення шляхів покращення її функціонування в цьому напрямку є важливим завданням. Дослідження може включати в себе аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на митну службу України, оцінку її потенційних загроз національній безпеці, а також розробку стратегій з покращення роботи митної служби в умовах невизначеності.

Дослідження може включати також оцінку ефективності використання інформаційних технологій та автоматизованих систем в роботі митної служби, аналіз корупційних ризиків, вивчення інноваційних рішень та передових практик у роботі митних служб інших країн. Такий дослід дозволить визначити не лише фактори, що впливають на митну службу України, але й розробити детальну стратегію її розвитку з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників. Важливо дослідити, як змінюється ситуація на міжнародному ринку, які тенденції спостерігаються у митному регулюванні в Європейському Союзі та інших країнах світу. Також необхідно проаналізувати внутрішні фактори, такі як корупція, недостатня кваліфікація персоналу, відсутність ефективних механізмів контролю та звітності, які негативно впливають на роботу митної служби. На основі отриманих результатів можна буде розробити стратегії покращення функціонування митної служби в умовах невизначеності [6, с. 34].

Аналіз тенденцій в зовнішньоекономічній діяльності України є важливою темою для дослідження в контексті митного регулювання. З одного боку, зовнішньоекономічна діяльність є ключовим джерелом доходів для державного бюджету України та підтримки економічного розвитку країни. З іншого боку, зміни в зовнішньоекономічній ситуації можуть суттєво впливати на митне регулювання, зокрема на ставки мит та інші обмеження.

Серед основних тенденцій в зовнішньоекономічній діяльності України можна виділити наступні (Рис. 3.2):

Рис. 3.2 Основні тенденції в зовнішньоекономічній діяльності України

У зв'язку зі зростанням технологічних та інноваційних процесів, відбувається збільшення обсягів експорту високотехнологічних товарів та послуг, які є більш доданою вартістю та забезпечують підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Проте, Україна знаходиться на початковій стадії розвитку високотехнологічних галузей, тому необхідно активно впроваджувати інноваційні технології та стимулювати розвиток вітчизняних науково-дослідних установ.

Аналізуючи тенденції в зовнішньоекономічній діяльності України, можна зробити висновок, що вона є дуже важливим напрямком для економіки країни і відіграє важливу роль у забезпеченні її стійкого розвитку. Однак, на жаль, багато проблем залишаються нерозв'язаними, що ускладнює зовнішньоекономічні відносини України з іншими країнами та ускладнює роботу митної служби.

Для успішного функціонування зовнішньоекономічних відносин, потрібно вдосконалювати митне регулювання відповідно до сучасних вимог та стандартів. Це включає у себе покращення митного контролю, спрощення митних процедур та усунення бюрократичних перешкод, а також забезпечення взаємодії між митною службою та іншими органами влади для покращення митного регулювання в цілому [19, с. 106–107].

Програми вдосконалення митної служби, які враховують кращі світові практики та забезпечують відповідність європейським стандартам та нормам, є необхідними для покращення функціонування митної служби в Україні. Оскільки Україна має амбіції стати повноцінним членом Європейського Союзу та розвивати зовнішньоекономічну діяльність з країнами ЄС та іншими країнами світу, важливо забезпечити високу якість митного регулювання, яка відповідає міжнародним стандартам та вимогам.

- Програми вдосконалення митної служби можуть включати такі елементи:
- новітні інформаційні технології для автоматизації митних процедур та покращення контролю за переміщенням товарів через митний кордон;
 - впровадження ефективних систем моніторингу та аналізу ризиків для забезпечення більш ефективного контролю за переміщенням товарів та зменшення ймовірності порушення митних правил;
 - вдосконалення процедур взаємодії між митними органами та іншими державними органами для забезпечення взаємодії та обміну інформацією;
 - підвищення кваліфікації митних службовців та розробка їх професійних навичок, що дозволить їм бути більш компетентними в розумінні митних процедур та забезпеченні належного контролю за переміщенням товарів;
 - розвиток митного законодавства та внесення необхідних змін до нього для забезпечення відповідності європейським стандартам та нормам;
 - створення прозорих та ефективних механізмів звітування та контролю за діяльністю митних органів\$
 - покращення митної інфраструктури для забезпечення більш швидкого та ефективного переміщення товарів через митний кордон [18, с. 128–129].

Такі програми можуть допомогти впровадити сучасні методи та технології в митну практику, що підвищить ефективність митних процедур та зменшить час, необхідний для їх проведення. Крім того, вони можуть допомогти зменшити корупційні прояви та інші порушення в митній сфері, що також є важливим аспектом вдосконалення митної служби в Україні. Тож, програми вдосконалення митної служби, які забезпечують відповідність європейським стандартам та нормам, є необхідними для забезпечення ефективного та прозорого митного регулювання в Україні, що є важливим для підвищення конкурентоспроможності країни та розвитку зовнішньої торгівлі [6, с. 35].

Отже, вдосконалення митного регулювання в Україні полягає в тому, що це є важливим завданням для країни в контексті її розвитку та інтеграції в світовий економічний простір. Проблеми вдосконалення митного регулювання полягають у багатьох аспектах, таких як корупція, неефективність роботи, неспроможність виявлення та запобігання контрабанді, недостатня автоматизація та використання сучасних технологій тощо. Щоб вдосконалити митне регулювання, необхідно проводити наукові дослідження та розробляти програми, які враховуватимуть кращі світові практики та забезпечуватимуть відповідність вимогам європейських стандартів та норм. Такі програми можуть стосуватися розробки систем митного контролю та моніторингу, автоматизації процесів митного декларування та оподаткування, покращення роботи митних органів у сфері логістики та перевезення товарів тощо. Застосування таких програм може допомогти зменшити корупцію, підвищити ефективність роботи митних органів, забезпечити більш точний митний контроль, покращити ділові відносини з іншими країнами та залучити інвестиції в економіку країни.

3.2 Трансформація митно-тарифного регулювання – основа співробітництва України з Світовою організацією торгівлі

Трансформація митно-тарифного регулювання є однією з ключових умов для співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі (СОТ). Це вимагає від

України адаптувати своє законодавство та практику митного регулювання до стандартів та вимог СОТ.

Українське митно-тарифне регулювання тісно пов'язане з правилами Світової організації торгівлі (СОТ). У межах СОТ існує система взаємної митної знижки, за якою країни-учасники зобов'язуються знижувати митні ставки на взаємних умовах для збільшення торгівлі між собою. Однак, щоб скористатися цією системою, Україна повинна була виконати ряд умов, в тому числі трансформувати своє митно-тарифне регулювання, щоб відповідати вимогам СОТ.

Одним з головних вимог до митно-тарифного регулювання України є гармонізація митних ставок зі стандартами СОТ. Україна зобов'язалася знизити митні ставки на більшість товарів і послуг, а також відмовитися від практики застосування квот та інших обмежень на імпорт товарів. Це забезпечує більшу конкуренцію на ринку та сприяє підвищенню якості товарів. Окрім того, СОТ вимагає від країн-учасників встановлювати об'єктивні та прозорі правила митного контролю. Це означає, що Україна повинна забезпечити ефективний митний контроль та зменшити корупцію на митних постах [7, с. 134].

Важливим елементом митно-тарифного регулювання є митні пільги. СОТ дозволяє країнам-учасникам надавати митні пільги на певні види товарів. Україна може використовувати цей інструмент для залучення іноземних інвестицій та сприяння розвитку експорту вітчизняних товарів.

Україна надає митні пільги на ряд товарів та послуг. Основні типи митних пільг, які діють в Україні, належать до наступних категорій:

пільги з ПДВ: Україна надає зниження або звільнення від оподаткування ПДВ на певних товарах та послугах, які є соціально важливими, таким як медикаменти, продукти харчування, екологічно чисті технології тощо;

пільги для підприємств: Україна надає пільги для підприємств, які виробляють товари в Україні та експортують їх за межі країни. Ці пільги полягають у зниженні митних ставок або повному звільненні від митних платежів, а також у спрощенні митних процедур для експортерів;

пільги для інвесторів: Україна надає пільги для інвесторів, які інвестують у розвиток економіки країни. Ці пільги полягають у зниженні митних ставок на обладнання та матеріали для будівництва, а також у зниженні ПДВ на імпортоване обладнання та послуги для створення нових підприємств;

пільги для соціальних категорій населення: Україна надає пільги на митні платежі для соціальних категорій населення, зокрема для інвалідів, пенсіонерів, дітей-сиріт та інших категорій;

інші пільги: Україна надає різноманітні інші митні пільги, такі як звільнення від митного оформлення деяких видів товарів, що ввозяться для особистого вжитку, транзитні пільги тощо [32, с. 152–153].

Одним із головних завдань трансформації митного регулювання є перехід від системи квотування та ліцензування на систему митного тарифного регулювання, що є більш прозорою та передбачуваною. Це передбачає уведення відповідних митних тарифів та правил, які дозволяють ефективно захищати вітчизняний ринок та підтримувати виробництво в Україні.

У процесі трансформації митного регулювання Україна повинна також дотримуватися правил та принципів СОТ, зокрема щодо недискримінації та транспарентності. Це передбачає створення прозорих процедур при прийнятті митних рішень та забезпечення доступу до інформації про митні правила та процедури.

Для успішної трансформації митно-тарифного регулювання Україна має виконати ряд завдань. Серед них:

підготовка та прийняття нового митного законодавства, яке відповідає стандартам СОТ. Наприклад, укладення Угоди про митну організацію, яка передбачає гармонізацію митного законодавства зі стандартами СОТ;

проведення аналізу митного тарифного регулювання та визначення обсягів захисту вітчизняного ринку. Необхідно забезпечити захист вітчизняного виробництва та одночасно забезпечити конкурентні умови для імпорту товарів;

реформування митної служби. Необхідно забезпечити високу якість та ефективність митного контролю, а також зменшення адміністративних бар'єрів для міжнародної торгівлі;

встановлення електронних систем митного контролю та митного оформлення, що забезпечить більш швидку та ефективну обробку митних декларацій та зменшить ризик корупції;

підвищення кваліфікації митних службовців та забезпечення належного рівня організації роботи митних постів [12, с. 58–59].

Для покращення відносин між Україною та Світовою організацією торгівлі (СОТ) в сфері митно-тарифного регулювання можна запропонувати наступні кроки:

Реформувати митну систему відповідно до вимог СОТ: Україні слід продовжувати реформувати свою митну систему, адаптувати її до вимог СОТ і міжнародних стандартів. Це передбачає зниження тарифів та інших перешкод на ввезення товарів, які не порушують національні інтереси, та забезпечення відкритого та прозорого регулювання торгівлі.

Підвищувати кваліфікацію митників та інших працівників митних органів: для підвищення ефективності та рівня довіри в роботі з іноземними партнерами необхідно забезпечити високий рівень професійної кваліфікації митників та інших працівників митних органів. Для цього можуть бути використані різні інструменти, такі як навчання, стажування, обміни досвідом тощо.

Забезпечувати прозорість та недискримінацію у митному регулюванні: Україні слід забезпечити прозорість та недискримінацію у митному регулюванні, зокрема, шляхом опублікування відповідної інформації, у тому числі про зміни митного законодавства, митні тарифи, правила та процедури митного оформлення тощо.

Посилювати співпрацю з СОТ та іншими міжнародними організаціями: Україні слід продовжувати співпрацю з СОТ та іншими міжнародними організаціями, такими як Всесвітня митна організація (WCO), Європейський Союз (ЄС), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та іншими.

Взаємодія з цими організаціями може допомогти Україні розробити та впровадити ефективні митні процедури, забезпечити відповідність міжнародним стандартам та нормам, а також підвищити рівень довіри в міжнародному співробітництві.

Підтримувати діалог з міжнародними партнерами: важливим аспектом забезпечення позитивного співробітництва з СОТ є підтримка діалогу між Україною та міжнародними партнерами. Україна повинна активно співпрацювати з іншими країнами, обговорювати проблеми та виклики, що виникають у сфері митного регулювання, та шукати спільні рішення.

Сприяти розвитку експорту та залученню іноземних інвестицій: забезпечення доступу до міжнародних ринків є важливим завданням для України. Розвиток експорту та залучення іноземних інвестицій може сприяти підвищенню економічного потенціалу країни та забезпеченню стабільного розвитку. У цьому контексті, Україна повинна забезпечувати прозорість в митному регулюванні, створювати сприятливі умови для бізнесу та залучення іноземних інвестицій [9, с. 178–179].

Отже, митно-тарифне регулювання в Україні має велике значення для розвитку міжнародної торгівлі та співпраці з іншими країнами. Участь в СОТ дає Україні можливість отримувати пільги в міжнародній торгівлі та сприяти економічному розвитку країни. Однак, для ефективного функціонування митного регулювання в Україні потрібно підвищувати рівень професійності та компетентності митних служб, забезпечувати відповідність міжнародним стандартам та нормам, а також активно співпрацювати з міжнародними партнерами. Підвищення ефективності митно-тарифного регулювання може сприяти розвитку експорту та залученню іноземних інвестицій, що є важливим завданням для України в контексті її інтеграції в глобальну економіку.

ВИСНОВКИ

Законодавче визначення мита закріплено у ст. 271 Митного кодексу України: «Мито – це загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом України та Митним кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до МКУ, законів України та міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України».

Митні платежі – це платежі, які здійснюються при переміщенні товарів через митний кордон країни. Вони включають різні види платежів, такі як мито, акцизний збір, ПДВ, ввізне та вивізне мито, митні збори та інші. Ці платежі залежать від країни походження товарів, їхньої кількості, вартості та характеру.

Основні види митних платежів: акцизний податок, ПДВ, митні збори, ввізне та вивізне мито.

Митні платежі мають велике значення для зовнішньоекономічних відносин України з іншими країнами. Вони можуть впливати на конкурентоспроможність національних товарів, зовнішньоторговельний баланс, а також на міжнародні відносини в цілому.

Відповідно до Митного кодексу України, митна вартість трактується як вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари. Цілями використання відомостей про митну вартість товарів є: нарахування митних платежів; застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України; ведення митної статистики; розрахунок податкового зобов’язання, визначеного за результатами документальної перевірки МКУ.

Митна вартість товарів є однією з ключових складових експортно-імпортних операцій. Вона є основою для нарахування мита та інших податків, що сплачуються при переміщенні товарів через митний кордон. Однак, при визначенні митної вартості товару, часто виникає низка проблемних аспектів, які можуть призвести до неточностей та спростування митних декларацій.

Сучасна митна справа – це відносини, що складаються у системі зовнішньоекономічних відносин, одна з найважливіших ланок у міжнародних відносинах на світовому регіональному і національному рівні. Митні відносини характеризуються насамперед митною політикою, міжнародними правилами, зовнішньоторговельними угодами, порядком і умовами переміщення через митні кордони товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків, а також загальноприйнятими заходами тарифного і нетарифного регулювання, експортного контролю тощо.

Аналіз вітчизняної практики справляння мита демонструє важливість митної служби для розвитку економіки країни та забезпечення національної безпеки. На сьогоднішній день митна служба України має значні досягнення в напрямку упровадження сучасних технологій, спрощення митних процедур та покращення якості обслуговування бізнесу та населення.

Україна використовує мито як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни з метою захисту вітчизняного виробника, збір коштів до державного бюджету та забезпечення національної безпеки. Проте, ефективність використання мита як інструменту регулювання зовнішньоекономічної діяльності потребує уважного аналізу та вивчення.

Вдосконалення митного регулювання в Україні полягає в тому, що це є важливим завданням для країни в контексті її розвитку та інтеграції в світовий економічний простір. Проблеми вдосконалення митного регулювання полягають у багатьох аспектах, таких як корупція, неефективність роботи, неспроможність виявлення та запобігання контрабанді, недостатня автоматизація та використання сучасних технологій тощо.

Щоб вдосконалити митне регулювання, необхідно проводити наукові дослідження та розробляти програми, які враховуватимуть кращі світові практики та забезпечуватимуть відповідність вимогам європейських стандартів та норм.

Трансформація митно-тарифного регулювання є однією з ключових умов для співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі (СОТ). Це вимагає від

України адаптувати своє законодавство та практику митного регулювання до стандартів та вимог СОТ.

Для ефективного функціонування митного регулювання в Україні потрібно підвищувати рівень професійності та компетентності митних служб, забезпечувати відповідність міжнародним стандартам та нормам, а також активно співпрацювати з міжнародними партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 16.02.2023).
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 16.02.2023).
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 30 листопада 2015 р. № 984 011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 15.02.2023).
4. Атаманчук Н. І. Поняття, ознаки та особливості мита як непрямого податку. *Правова позиція*. 2018. № 2 (21). С. 7–12.
5. Батанова Л. О., Кухарук І. О. Проблемні аспекти застосування мита в Україні. *Lex portus*. 2018. № 2. С. 158–168.
6. Бурикіна Н., Краснова І. Модернізація митного регулювання як важлива умова економічного розвитку в Україні. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2019. № 176. Вип. 1–2. С. 32–35.
7. Вознюк Л. С., Лещенко О. І. та ін. Митна політика України у контексті ЄС: досвід, проблеми та перспективи. *Бізнес Інформ*. 2018. № 9. С. 131–137.
8. Гладун Ю. В., Садовська Н. В. Проблеми формування митної вартості при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. Вип. 34 (2). 2019. С. 125–129.
9. Гладченко Є. В., Бутенко В. М. Інституційні аспекти розвитку системи митного регулювання в Україні. *Проблеми економіки*. 2018. № 4. С. 173–180.
10. Гречаник М. В. Оцінка ефективності діяльності митних органів в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. №1. 2018. С. 69–76.
11. Гуцул І. А. Митна політика зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 198 с.

12. Данилів О. В. Митна політика як інструмент забезпечення економічної безпеки України. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 53–61.
13. Дерев'янка О. В. Формування митної вартості товарів у зовнішньоекономічній діяльності. *Економіка: реалії часу*. № 1 (33). 2018. С. 80–85.
14. Жмурко Н. В., Купровська Л. Р. Мито в системі регулювання зовнішньоекономічних відносин України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 1 (06). С. 114–117.
15. Зайцев В. Є. Митна політика України в контексті євроінтеграційних відносин. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2 (33). С. 43–47.
16. Іванова О. В., Гунько, Л. В. Сучасний стан та перспективи розвитку митної справи в Україні. *Економіка: проблеми теорії та практики*. №3. 2019. С. 22–30.
17. Коваль Л., Коваль М. Проблеми митної вартості товарів в контексті гармонізації обліку та оподаткування зовнішньоекономічної діяльності. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. пр.* 2016. Вип. 4. С. 109–116.
18. Корабельников С. А. Митна служба в системі охорони економічної безпеки України. *Наукові праці Державної митної служби України*. 2017. № 2. С. 123–130.
19. Костюк В., Хилько В., Прима О. Модернізація митного регулювання в Україні: виклики та можливості. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. № 4. С. 101–110.
20. Лазоренко Т. Митне регулювання як інструмент підтримки експорту. *Економіка України*. 2020. № 1. С. 34–45.
21. Литвин І. Непряме оподаткування в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 728–733.
22. Люба О. Митна вартість товару: проблемні аспекти та шляхи їх вирішення. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 2. С. 171–185.

23. Мінакова С. М., Запорожець С. М. Проблемні аспекти визначення та коригування митної вартості товарів в Україні. *Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво*. 2019. № 2. С. 57–62.

24. Мітягін І. В. Митно-тарифне регулювання як складова системи регулювання зовнішньої торгівлі. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 1. С. 73–80.

25. Найденко О. Є., Тихомирова Д. В. Роль митних платежів в митній політиці України. *Інфраструктура ринку*. Вип. 60. 2021. С. 180–185.

26. Парфенюк Н. І. Формування ефективної митної політики в Україні в умовах глобалізації економіки. *Економічний простір*. №163. 2020. С. 59–68.

27. Пасічник О. В. Аналіз ефективності митного контролю за переміщенням товарів через державний кордон України. *Митниця*. №3. 2018. С. 45–52.

28. Петрова І. Митна служба Німеччини в інтегрованій системі митних служб Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право. Сер.: Адміністративне право і процес*. 2019. №1. С. 121–126.

29. Петрова І., Попова Н., Сніжко Ю. Шляхи модернізації митного регулювання в Україні. *EUREKA: Соціальні та гуманітарні науки*. 2020. № 2. С. 21–28.

30. Слюсаренко І., Чепурна І. Роль митниці у забезпеченні економічної безпеки України в контексті модернізації митного регулювання. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 5. С. 160–166.

31. Хорунжак Н., Левцун Н. Модернізація митного регулювання в Україні: стан та перспективи. *Економіка та державне управління*. 2021. № 1 (48). С. 34–39.

32. Шарпар Н. В. Оцінка ефективності митних пільг для забезпечення інноваційного розвитку економіки. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 150–156.

33. Шелест М. С. Митно-тарифне регулювання в Україні: аналіз та перспективи розвитку. *Митна справа*. 2019. № 4 (65). С. 16–24.

34. Шинкаренко І. М. Митна вартість у транскордонних експортних операціях. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Сер.: Економіка*. № 2. 2019. С. 182–186.

35. Якубовський А. В. Митне регулювання в Україні: актуальні проблеми та перспективи. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2019. Т. 2, № 2 (46). С. 25–33.

36. Огляд останньої судової практики щодо митної вартості: веб-сайт. URL: <http://kmp.ua/ua/analytics/court-practice/sudova-praktyka-po-mytnii-vartosti/> (дата звернення: 15.02.2023).

37. Порядок ввезення товарів на період дії воєнного стану: веб-сайт. URL: <https://wiki.legaid.gov.ua/> (22.02.2023).

38. Brouwer J., Van Den Berg M. Risk management in customs: a review of theory and practice. *Journal of Contemporary European Research*. №13 (3). 2017. Pp. 1163–1180.

39. Carr I., Stone P. *International Trade Law*. Routledge: London, 2018. 854 p.

40. Customs and excise duties: веб-сайт. URL: <https://psc.egov.bg/en/psc-customs-and-excise-duties> (дата звернення: 22.02.2023).

41. Customs regulations and required documents: веб-сайт. URL: <https://www.worldbaggageNetwork.com/guidelines/bulgaria/> (дата звернення: 22.02.2023).

42. Orlova O. Customs payments as a tool for regulating Ukraine's foreign economic activity. *Economic Analysis*. Vol. 30. №3, 2019. Pp. 65–70.

43. Streltsova O. Customs payments and their impact on Ukraine's foreign trade balance. *Scientific Notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*. №3. 2017. Pp. 89–92.

44. Офіційний сайт ДМСУ URL: <https://bi.customs.gov.ua/uk/trade/value-of-goods-hs-code>

ДОДАТКИ

Додаток А

Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну
відповідно до митного режиму імпорту

№ з / п	Метод визначення митної вартості	Назва методу	Характеристика методу
1.	Основний	за ціною договору щодо товарів, які імпортуються (вартість операції)	Оснoву методу становить «ціна угоди». Під «ціною угоди» слід розуміти фактично сплачену вартість товару чи ту, що підлягає сплаті за імпортовані товари на момент перетину ними митного кордону України.
2.	Другорядні	за ціною договору щодо ідентичних товарів	Митна вартість товарів розраховується на основі вартості ідентичних товарів, що продаються на експорт з тієї самої країни і в приблизно однаковий проміжок часу, або є максимально наближена до неї. Під ідентичними товарами слід розуміти товари, однакові за всіма ознаками з товарами, що оцінюються, а саме: фізичні характеристики, якість та репутація на ринку, країна
		за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів	За митну вартість береться прийнята митним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продано на експорт в Україну і час експорту яких збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього. Подібними (аналогічними) вважаються товари, які хоча й неоднакові за всіма ознаками, але мають схожі характеристики і складаються зі схожих компонентів, завдяки чому вони
		на основі віднімання вартості на основі додавання вартості (обчислена вартість)	За основу розрахунку митної вартості товару приймається ціна одиниці товару, за якою оцінювані ідентичні чи однорідні товари продаються найбільшою партією на території України у час, максимально наближений до часу ввезення покупцю. Покупець та продавець є не пов'язаними особами. За основу митної вартості береться ціна розрахована шляхом додавання вартості матеріалів та витрат підприємства-виробника на виробництво даного товару, загальних витрат на завантаження, транспортування,

Продовження Додатка А

		резервний	За основу розрахунку беруться раніше визнані митними органами митні вартості.
--	--	-----------	---

Додаток Б

Товарообіг какао-порошку, без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин показники за 2022 рік

Країна-партнер	Товарообіг, USD	Експорт, USD	Імпорт, USD	Сальдо, USD
Німеччина	1 532 663,89	1 050,00	1 531 613,89	-1 530 563,89
Нідерланди	1 343 348,94	4 700,00	1 338 648,94	-1 333 948,94
Кот-Д'Івуар	1 235 515,06	0,00	1 235 515,06	-1 235 515,06
Гана	1 121 844,37	0,00	1 121 844,37	-1 121 844,37
Індонезія	641 546,35	0,00	641 546,35	-641 546,35
Малайзія	594 349,05	0,00	594 349,05	-594 349,05
Іспанія	248 274,59	0,00	248 274,59	-248 274,59
Іран, Ісламська Республіка	118 700,00	118 700,00	0,00	118 700,00
Російська Федерація	90 580,00	90 580,00	0,00	90 580,00
Франція	81 542,77	0,00	81 542,77	-81 542,77
Румунія	76 978,22	0,00	76 978,22	-76 978,22
Білорусь	70 145,65	58 790,00	11 355,65	47 434,35
Туреччина	54 824,83	49 500,00	5 324,83	44 175,17
Ірак	53 150,00	53 150,00	0,00	53 150,00
Болгарія	44 270,58	10,00	44 260,58	-44 250,58
Ізраїль	37 600,00	37 600,00	0,00	37 600,00
Таджикистан	24 150,00	24 150,00	0,00	24 150,00
Італія	17 632,47	0,00	17 632,47	-17 632,47
Грузія	16 700,00	16 700,00	0,00	16 700,00
Бразилія	14 719,63	0,00	14 719,63	-14 719,63
Молдова, Республіка	11 699,82	11 699,82	0,00	11 699,82
Польща	7 493,06	0,00	7 493,06	-7 493,06
Бельгія	3 682,35	0,00	3 682,35	-3 682,35
Угорщина	2 690,00	2 690,00	0,00	2 690,00
Азербайджан	2 140,00	2 140,00	0,00	2 140,00
Південна Африка	1 775,14	0,00	1 775,14	-1 775,14
Невідома	60,00	60,00	0,00	60,00
Австрія	10,00	10,00	0,00	10,00
Кіпр	10,00	10,00	0,00	10,00
Словаччина	6,66	0,00	6,66	-6,66
Велика Британія	5,67	5,67	0,00	5,67
Ліберія	2,28	2,28	0,00	2,28

